

LEGE ET FIDE

***Ünnepi tanulmányok
Szabó Imre 65. születésnapjára***

Szerkesztette:
Gellén Klára – Görög Márta

Iurisperitus Kiadó
Szeged, 2016

A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára

Sorozatszerkesztő:

Balogh Elemér
egyetemi tanár

- © Bakos-Kovács Kitti, 2016
© Balogh Elemér, 2016
© Barta Judit, 2016
© Barzó Tímea, 2016
© Blazovich László, 2016
© Bodzási Balázs, 2016
© Csehi Zoltán, 2016
© Cserba Lajos, 2016
© Csécsy György, 2016
© Fantóly Zsanett, 2016
© Farkas Csaba, 2016
© Fábíán Ferenc, 2016
© Gál Andor, 2016
© Gellén Klára, 2016
© Gombos Katalin, 2016
© Görög Márta, 2016
© Hajdú József, 2016
© Harsági Viktória, 2016
© Hegedűs Andrea, 2016
© Heka László, 2016
© Herczeg Ágnes, 2016
© Herédi Erika, 2016
© Homoki-Nagy Mária, 2016
© Jakab Éva, 2016
© Juhász Zsuzsanna, 2016
© Kaprinay Zsófia, 2016
© Karsai Krisztina, 2016
© Katona Tamás, 2016
© Katonáné Pehr Erika, 2016
© Kecskés László, 2016
© Király Lilla, 2016
© Kiss Barnabás, 2016
© Kovács László, 2016
© Köblös Adél, 2016
© Martonyi János, 2016
© Máthé Gábor, 2016
© Menyhárd Attila, 2016
© Mezei Péter, 2016
© Mezey Barna, 2016
© Molnár Judit, 2016
© Nagy Adrienn, 2016
© Nagy Andrea, 2016
© Nagy Ferenc, 2016
© Németh János, 2016
© Nochta Tibor, 2016
© Papp Tekla, 2016
© Pákozdi Zita, 2016
© Pázmándi Kinga, 2016
© Pokol Béla, 2016
© Pribula László, 2016
© Prugberger Tamás, 2016
© Révész Béla, 2016
© Ruszoly József, 2016
© Sándor István, 2016
© Sárközy Tamás, 2016
© Stipta István, 2016
© Szalma József, 2016
© Szondi Ildikó, 2016
© Takács Albert, 2016
© Telegdy Gergely, 2016
© Tóthné Fábíán Eszter, 2016
© Török Gábor, 2016
© Trócsányi László, 2016
© Udvary Sándor, 2016
© Varga Imre, 2016
© Varga Norbert, 2016
© Vékás Lajos, 2016
© Vízkeleti Edit, 2016
© Wopera Zsuzsa, 2016
© Zakar András, 2016
© Zvolenszki Anikó, 2016

Felelős kiadó:

Balogh Elemér dékán, a Pólay Elemér Alapítvány kuratóriumának elnöke

Készült a Generál Nyomda Kft.-ben

Felelős vezető: Hunya Ágnes

ISSN 1786-352X

ISBN 978-615-5411-44-1

TARTALOM

Előszó	9
Balogh Elemér: Előszó, avagy a perjog dicsérete	9
Bakos Kovács Kitti: Keresztútzbén – a gazdaság jogi kihívásai a babahordozó eszközök példáján keresztül	18
Barta Judit: A teljesítésigazolási szakértői szerv és a szakvéleményére alapított kiemelt jelentőségű per a hatályos Pp.-ben és a tervezetben	29
Barzó Tímea: A nem vagyoni sérelem szankcionálásának fejlődési tendenciái	38
Blazovich László: A középkori német városok hierarchikus rendje	50
Bodzási Balázs: A gazdasági fejlődés, illetve a gazdasági válságok hatása a dologi hitelbiztosítékok hazai szabályozására	60
Csészy György: A magyar védjegyjog fejlődése a kezdetektől 1948-ig.....	81
Csehi Zoltán: Egyesületi jogviták és választottbíráskodás.....	91
Cserba Lajos – Nagy Andrea: Észrevételek a polgári perrendtartásról szóló törvény tervezetnek a bizonyításról, ezen belül a szakértői bizonyításról szóló negyedik részéhez, illetve egyes fejezeteihez.....	104
Fábián Ferenc: A törvényes öröklés néhány kérdéséről.....	110
Fantoly, Zsanett: The Procedural Rules and their Practical Adaptation of the Crimes Connected to the Temporary Border Fences	120
Farkas Csaba: Anomália és bizonytalanság a kft. alapítás témaköréből	127
Gál Andor – Szomora Zsolt: A képmáshoz való jog fragmentáris büntetőjogi védelme	133
Gellén Klára: Fogyasztóvédelmi magánjog az egyes szerződések körében.....	145
Gombos Katalin: A perújítás újraszabályozásának kérdései európai jogi, alapjogi összefüggésben – adalékok a polgári perrendtartás rekodifikációjához	156
Görög Márta: A képmásról készített felvétel bizonyítási eszközként való felhasználása ...	167
Hajdú József: Az EU közzszolgálati törvényszék fejlődésének dinamikája.....	173
Harsági Viktória: Gondolatok a kollektív igényérvényesítés kérdéséhez.....	185
Hegedűs Andrea: Az anyai jogállás és annak lehetséges problémái	195
Heka László: Az új horvát családjogi törvény körüli vita, különös tekintettel a szülői felügyeleti jogra és a gyermekvédelemre	207
Herzeg Ágnes: A közbeszerzési eljárás előkészítésének jelentősége, avagy milyen buktatókat rejthet egy nem megfelelően előkészített eljárás?	219
Herédi Erika: A közigazgatási kontroll útvesztői	228
Homoki-Nagy Mária: Megjegyzések a polgári peres eljárás 19. századi történetéhez	236
Jakab Éva: Jogi pluralizmus és bírói jog a provinciákban	247
Juhász, Zsuzsanna: Benefits of Prison Art Programs.....	257
Juhászné Zvolenszki Anikó: A Pp. I. fejezetének múltja, jelene, jövője, avagy a törvény célja és alapelvei a kodifikációk tükrében	262
Kaprinay Zsófia: Ex lex állapot az egyesület változásbejegyzési eljárásával összefüggésben.....	274
Karsai Krisztina: Kettőn áll-e a vásár? – a megtévesztő jellegű kriminális magatartások egyes dogmatikai kérdéseiről	280
Katona Tamás – Katonáné Pehr Erika: A gyermekvédelem társadalompolitikai és jogi összefüggései	287

Kecskés László: A választottbíráskodással kapcsolatos eljárási jogi gondolatok és intézmények fejlődése Magyarországon 1868-ig	304
Király Lilla: Hálapénz a magyar egészségügyben	318
Kiss Barnabás: Az alapjogok korlátozhatóságának egyes kérdései különleges jogrend idején.....	330
Kovács László Imre: Töredékszavazat-számítás az új parlamenti választási rendszerben	336
Köblös Adél: A közvetlenség elve a polgári perben	347
Martonyi János: Szuverenitás a nemzetközi kapcsolatokban.....	357
Máthé Gábor: A polgári kori igazságügy, költségvetési kérdés.....	367
Menyhárd Attila: Büntető elemek a polgári jogban	373
Mezei, Péter: The Theory of Functional Equivalence and Digital Exhaustion – An Almost Concurring Opinion to the Usedsoft v. Oracle Decision	387
Mezey Barna: A perjogi kodifikációk hosszú százada a magyar jogtörténetben	401
Molnár Judit: Egy kiállítás margójára, avagy a magyar zsidó vészkorok történelmi historiográfiájáról, az emlékezésről nem csak holokauszttól	410
Nagy Adrienn: Változások a költségkezdmények szabályozásában a polgári perrendtartásról szóló törvény tervezete alapján	422
Nagy Ferenc: A büntetőjogi bűnösségről és az akaratszabadság problémájáról.....	430
Németh János: Sikertelen kísérletek a XX. század második felében egy új magyar polgári perrendtartás kodifikálására	442
Nochta Tibor: Az egyetemleges helytállási kötelezettség és felelősség magánjogi természetéről	448
Pákozdi Zita: A keresetlevél kellékei, különösen az érvényesíteni kívánt jog megjelölésének a kérdései az új Pp. kodifikációs folyamataiban	455
Papp Tekla: Rövid értékelés a támogatási szerződésről.....	462
Pázmándi Kinga: Absztrakt normaértelmezésen 'innen és túl' – a vagyonelevérvényesülése a kft. modellszabályaiban.....	469
Pokol, Béla: Die Mehrschichtigkeit des Rechts: die Sinnschichten des Rechts.....	482
Pribula László: Pillanatkép: két új különleges személyiségi jogi per alakuló bírósági gyakorlata.....	497
Prugberger Tamás: Reformelgondolások a munkaügyi, a közszolgálati és a társadalombiztosítási jogviszonyból eredő jogviták bírósági elbírálásának szervezeti és eljárásjogi szabályozásánál	508
Révész Béla: A politikai hatalom jogászkepe az ötvenes években	513
Ruszoly József: A választási bíráskodás a királyi curián (1899: XV. tc.), különös tekintettel a perjogi alapelvekre.....	524
Sándor István: Adalékok a sikerdíj jogi megítéléséhez.....	531
Sárközy Tamás: Gondolatok a jogállamiság és a kormányzás kapcsolatáról	541
Stipta István: Tudományos viták a hazai pénzügyi közigazgatási bíráskodásról 1870 és 1883 között.....	555
Szalma József: A rendelkezési elv az európai és a magyar polgári peres eljárásban	562
Szondi Ildikó: Bérhelyzetünkről, területi összehasonlításban.....	573
Takács Albert: Az Alkotmány fogalmának előzményei az európai politikai és jogi gondolkodásban.....	584
Telegdy Gergely: Tapasztalatok a munkaügyi tárgyaláson tartandó kötelező egyeztetésről.....	601
Tóthné Fábián Eszter: A házastársi vagyontársaság legfontosabb jellemzői az új Polgári Törvénykönyvben (2013. évi V. törvény).....	614

Török Gábor: Rövid kalandozás az anyagi és eljárásjog határmezsgyéin.....	628
Trócsányi László: Közjog és magánjog összefonódása a jogalkotásban	634
Udvarý Sándor: Vehere necesse est – az önvezető gépjárművekhez kapcsolódó jogi kérdések körvonalazása.....	644
Varga Imre: Gondnoksági perek a gyakorlatban.....	654
Varga, Norbert: The Procedure and Operation of the Cartel Court	660
Vékás Lajos: A szerzői jogvédelem kialakulásának kezdetei	670
Vízkeleti Edit: A szerződésszegésért fennálló felelősség megváltozott kimentési rendszere	676
Wopera Zsuzsa: A házasság érvénytelenítése iránti perek az uniós joggyakorlatban	686
Zakar András: A közjegyzői pálya sajátosságai.....	695

A TELJESÍTÉSIGAZOLÁSI SZAKÉRTŐI SZERV ÉS A SZAKVÉLEMÉNYÉRE ALAPÍTOTT KIEMELT JELENTŐSÉGŰ PER A HATÁLYOS PP.-BEN ÉS A TERVEZETBEN¹

Barta Judit
egyetemi docens

Miskolci Egyetem

1. Bevezető

Prof. Dr. Szabó Imre egyetemi tanár tiszteletére készülő kötetben úgy érzem, olyasvalamiről illik írni, ami kötődik eddigi munkásságához, elért eredményeihez, írásban is rögzített gondolataihoz. Anyagi jogászként, szűkebben, kereskedelmi jogászként nem könnyű olyan témát találni, ami kapcsolódik az Ünnepektől által kiemelten művelt polgári eljárásjoghoz és a járatlanság legfeljebb is csak megbocsátható hibákat okoz. Mindezek okán esett a választás a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményére alapított kiemelt jelentőségű perekre, mert ennek van komoly kereskedelmi jogi háttere, kapcsolódik a polgári eljárásjoghoz, ráadásul a polgári eljárásjog kodifikációjához, melyben az Ünnepektől is kiemelt szerepet játszott.

Professzor úr 2013 és 2015 között tagja volt a Polgári Perjogi Kodifikációs Szerkesztőbizottságnak, majd ennek megszűnését követően, elnöke volt az igazságügyi miniszter által 2015 szeptemberében felállított, a minisztérium keretei között működő szerkesztőbizottságnak, mely döntést hozott a véglegesíthető normaszöveg tekintetében.

A tanulmány nem vállalkozik a mélyebb perjogi elemzésre, inkább egy témakör és az azt érintő változás exponálása a célja, de legfőképp az Ünnepektől tisztelete. Ezúton szeretnék jó egészséget, további, hasonlóan szép szakmai sikereket és sok örömet kívánni! No és még valamit: az a dinamizmus, a sodró lendület, a másokat jókedvre derítő humor, ami az Ünnepektől jellemzi, tartson ki újabb és újabb évtizedekig!

2. A Teljesítésigazolási Szakértői Szerv életre hívása

A 2008-ban bekövetkezett gazdasági válságnak és az azt követő stagnálásnak is köszönhetően, az építőipari ágazatban számos, nem kívánatos folyamat indult be, vagy erősödött fel, ez utóbbiak közé tartoznak az ún. körbetartozások, vagy láncartozások², melyek elleni küzdelem lassan egy évtizede folyik. Első intézkedésként az Országgyűlés 59/2006. (XII. 20.) számú határozatával felkérte a Kormányt, hogy a „körbetartozások” mérséklése érdekében a szükséges törvényi szabályozás megalkotásáról szóló javaslatát

¹ A tanulmány elkészítésének és lezárásának időpontjában (2016. 07. 23.) a tervezet még az egyeztetési folyamatban van, melynek során az egyes részek akár jelentősen is módosulhatnak, ezért a tanulmány felvetései nem feltétlenül a végleges eredményt tükrözik.

² A láncartozások számos mikro-, kis és középvállalkozást tettek tönkre, ezzel növelték a munkanélküliséget, beruházások leállásához, vagy elhúzódsához vezettek, összességükben rontva a gazdasági versenyképességet, valamint makroszinten a foglalkoztatási mutatókat.

legkésőbb 2007. 03. 31-ig terjessze elő. Ez akkor a Ptk. módosítását jelentette. Azóta, számos más jogszabály is módosításra került, újakat is alkottak, ezek mérsékelni tudták, de megszüntetni nem voltak képesek e negatív jelenséget.

Az összetett építési beruházások körében (egy újonnan építendő lakóház komplett kivitelezésétől egy múzeum, vagy metróvonal, autópálya szakasz teljes kivitelezéséig) a megrendelő a könnyebb igényérvényesíthetőség, a munkaszervezés terhes feladatának elkerülése érdekében – közbeszerzés esetén, a részekre bontás tilalma miatt –, az egyes rész-munkákra nem külön-külön, illetve párhuzamosan köt kivitelezési vállalkozási szerződéseket, hanem inkább egy fővállalkozóval³ szerződik. A fővállalkozó aztán majd kiválasztja, szerződteti, koordinálja és felügyeli a munka elvégzéséhez szükséges alvállalkozókat.

A vállalkozói láncok – így a láncartozások – többnyire a közbeszerzés során megrendelt építési beruházások körében alakulnak ki. Ennek oka, hogy a legnagyobb beruházó Magyarországon az állam, illetve önkormányzatok, az általuk megrendelt kivitelezések, akár tervezéssel együtt, a legösszetettebbek, a nyertes kivitelező fővállalkozók az egyes szakmákat művelő, sok-sok alvállalkozót maguk szerződtetik.⁴ Nem ritka az sem, hogy az alvállalkozó maga is további alvállalkozót vesz igénybe, újabb és újabb láncszemmel bővíve a kapcsolatrendszerét.

Vállalkozói láncok és velük együtt a láncartozások a magánberuházások során is kialakulnak, volumenük általában kisebb.

A *láncartozások*⁵ úgy jönnek létre, hogy vagy maga a beruházó építető nem fizet a vele szerződő fővállalkozónak, így az sem tud fizetni az általa igénybe vett alvállalkozóknak, akik szintén nem tudnak fizetni saját alvállalkozóiknak, vagy a beruházó építető fizetett, de a láncban szereplő valamelyik megrendelő vállalkozó nem.

A gyakorlatban számos trükk alakult ki arra, hogy a fizetni nem akaró beruházó építető, vagy a megrendelő vállalkozó szándékát jogilag elleplezze (pl.: megrendelő nem működik közre az átadás-átvételi eljárásban, nem fogadja el a teljesítést, elhúzza a teljesítési igazolás kiadását, vagy nem adja azt ki, valamilyen, nehezen megítélhető szavatossági kifogással áll elő)⁶.

Emiatt rendelkezett a törvényalkotó az ún. *Teljesítésigazolási Szakértői Szerv (TSZSZ)* felállításáról az építmények tervezésével és kivitelezésével kapcsolatos egyes viták rendezésében közreműködő szervezetről, és egyes törvényeknek az építésügyi láncartozások

megakadályozásával, valamint a késedelmes fizetésekkel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi XXXIV. törvényben (Tszsz.).⁷

A TSZSZ *építészeti-műszaki tervezési, illetve kivitelezési szerződés* teljesítéséből eredő, a Tszsz.-ben meghatározott kérdésekben ad szakértői véleményt – jogszabály által meghatározott mértékű díjazás ellenében – a megrendelő, a tervező, a kivitelező vagy az alvállalkozó megbízására. A szakértői vélemény akkor kérhető, ha a teljesítésigazolás kiadása nem történt meg, a kiadása vitás, vagy a teljesítésigazolás kiadásra került, de a kifizetés nem történt meg.⁸

A TSZSZ eljárása akkor is kérhető a vállalkozó vagy a megrendelő által, ha a szerződést biztosító mellékkötelezettség érvényesítését a kötelezett jogosulatlanul véli. Ilyenkor a TSZSZ véleménye a szerződést biztosító mellékkötelezettség nyújtójának ad felvilágosítást arról, hogy a mellékkötelezettség érvényesítése vélt vagy valós okok alapján történik.⁹

A TSZSZ a fél kérelmére ad szakvéleményt, peres, nemperes és hatósági eljárásban, illetve büntető és szabálysértési eljárásban nem rendelhető ki, kivéve a TSZSZ szakvéleményére alapított pert, ahol lehetséges a szakvélemény kiegészítése, azzal kapcsolatban kérdések feltétele, vagy a szakértői tanács elnökének személyes meghallgatása.

A TSZSZ eljárása Magyarországon történő építési beruházásokra terjed ki, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működik, tevékenységét a *Teljesítésigazolási Szakértői Szervvel kapcsolatos egyes kérdésekről* szóló 236/2013. (VI. 30.) Korm. rendelet rendezi részleteiben. A szerv 2013. július 1-jén kezdte meg működését, az első kérelmet 2013. augusztus 28-án fogadta. Vezetőjét, vezető helyettesét az igazságügyi szakértők közül, tagjait az igazságügyi szakértők és az építési műszaki ellenőrök közül a törvény által megjelölt illetékességű miniszterek egyetértésével nevezik ki.¹⁰

A TSZSZ nevében a szakvéleményt – saját szakmai felelőssége mellett – a háromtagú szakértői tanácsa adja, a tanács tagjait és közülük a tanács elnökét a TSZSZ vezetője jelöli ki az érintett szakterületen jártas tagok közül. A szakértői tanács elnökének kizárólag igazságügyi szakértő jelölhető ki.

A TSZSZ a szerződés teljesítését vizsgálja, *szakvéleményt* vagy *kivonatot* ad ki¹¹, amely alapján megállapítható, hogy a szerződés teljesítése megtörtént-e, vagy nem a szerződésnek megfelelő módon történt meg, és a teljesítésért járó ellenérték megfizetése –

⁷ Megjegyezzük, hogy míg a kivitelezési szerződések speciális szabályai között az Épkiv. kifejezetten nevesíti a teljesítési igazolás kiadásának intézményét, addig az építészeti-műszaki tervezési szerződések esetében a Ptk. nem szól erről, elbújtatva, a szerződés kötelező tartalmi elemei között található a teljesítési igazolás kiadására vonatkozó utalást az építésügyi és az építésüggyel összefüggő szakmagyakorlási tevékenységekről szóló 266/2013. (VII. 11.) Korm. rendelet 17. § (1) b) alpontjában, de ezt is csak 2016. június 13-tól. E módosítás előtt tervezési szerződés vonatkozásában egyetlen jogszabály sem rendelkezett teljesítési igazolás kiállításáról. Teljesítési igazolás kiadására jellemzően a közbeszerzés során kötött építészeti-műszaki tervezési szerződéseknek kerül sor a közbeszerzési előírások miatt, vagy ha a felek a szerződésükben ezt külön kikötik.

⁸ A TSZSZ-hez beérkezett kérelmek majd 90%-a kivitelezési szerződéssel kapcsolatos, elenyésző az építészeti-műszaki tervezési szerződéshez kötődő szakvéleménykérés. A kivitelezési szerződések körében kétszer annyi az alvállalkozói kérelem, mint a fővállalkozói, a megrendelői kérelem az összes vállalkozói kérelem kb. 10%-a. (A leírtak alapját képező diagram forrása: Csermely Gábor a TSZSZ vezető-helyettesének 2016. februárban Miskolcon, a BOKIK-ban tartott előadása.)

⁹ Lásd erről bővebben BARTA Judit: *A „jótulajdonosi” garancia elhatárolása és egyes gyakorlati kérdései a kivitelezési szerződések körében* (MultiScience - XXX. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference University of Miskolc, Hungary, 21-22 April 2016, ISBN 978-963-358-113-1) http://www.unimiskolc.hu/~microcad/publikaciok/2016/E_feliratozva/E_19_Barta%20Judit.pdf (2016. július 23.)

¹⁰ A TSZSZ létszáma legfeljebb 202 fő, amelyből egy személy a vezetője, egy személy a vezető-helyettes, további 200 személy az, akik közül az adott ügyben eljáró tanács tagjait kijelölik.

¹¹ Ha a fél a TSZSZ véleményét a szerződést biztosító mellékkötelezettség érvényesítésének vizsgálatához kapcsolódóan kéri, a biztosítékot nyújtó személy részére a szakértői vélemény kivonatát küldik meg.

³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) a vállalkozási szerződések általános szabályai között már nem tartalmazza sem az alvállalkozó, sem a fővállalkozó kifejezést, ezeket az *építőipari kivitelezési tevékenységről* szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet (Épkiv.) határozza meg. Az Épkiv. 2. § 1) alpont szerint *fővállalkozó* az a kivitelező, aki közvetlenül az építetővel (megrendelő) köti meg a kivitelezési szerződést, függetlenül attól, van-e alvállalkozója.

⁴ Épkiv. 2. § m) alpont szerint *alvállalkozó* az a kivitelező, aki nem az építetővel, hanem egy másik kivitelező vállalkozóval (*megrendelő vállalkozó*) köti a kivitelezési szerződést.

⁵ Az építőipari kintlévőségek, láncartozások nagysága 2013-ban becslések szerint meghaladta a 400 Millió forintot. (Forrás: Csermely Gábor a TSZSZ vezető-helyettesének 2016. februárban Miskolcon, a BOKIK-ban tartott előadása.)

⁶ A kivitelezési szerződés teljesítése az Épkiv. alapján ún. műszaki átadás-átvételi eljárással történik, melynek eredményeként, hibátlan teljesítés esetén, vagy a hibák, hiányosságok kijavítását, pótlását követően kerülhet sor a *teljesítésigazolás* kiadására, melynek kiállítása kötelező. A megrendelő a teljesítésigazolás alapján kiállított számla ellenértékét fizeti ki a fővállalkozó kivitelezőnek. A teljesítési igazolás kiadásának elmaradása akadályozza a vállalkozói díj kifizetését. A teljesítési igazolás kiállítása az építető (Épkiv. 7. § (2) bekezdés i) pont) vagy az általa megbízott műszaki ellenőr kötelezettsége a fővállalkozó felé. Az alvállalkozó felé a megrendelő vállalkozó felelős műszaki vezetőjének kell a teljesítési igazolást kiadni [Épkiv. 13. § (2) bekezdés l) pont].

adott esetben a szerződést biztosító mellékkötelezettség érvényesítése – milyen összegben indokolt.

A szakvélemény, a jogszabály szerint, a következő kérdések tárgyában készül: a szerződés műszaki tartalma szerint a vállalkozót (alvállalkozót) terhelő tervezési és kivitelezési munkák leírása, e munkák közül a teljes bizonyossággal megállapíthatóan teljesített kivitelezési munkák mennyiségének és minőségének meghatározása, a teljes bizonyossággal megállapíthatóan el nem végzett tervezési és kivitelezési munkák meghatározása, valamint mindezen munkák szerződés szerinti értéke.¹² Annak érdekében, hogy egyértelmű legyen a vizsgált teljesítés, a szakértői vélemény részét képezi a fél által csatolt szerződés másolata is.

A TSZSZ szakvéleményét legfeljebb 30 napon belül készíti el, ami kivételes esetben (több időt igénylő vizsgálat, vagy elháríthatatlan akadály, stb. miatt) 30 nappal meghosszabbítható.

A szakértői tanács a szakértői vélemény elkészítéséhez szükséges vizsgálatot kivitelezési szerződés esetén a kivitelezés helyszínén végzi el, amiről jegyzőkönyvet készít. A szakértői tanács tagja a vizsgálat keretében jogosult a kivitelezés helyszínéül szolgáló ingatlanba belépni. A szakértői vizsgálaton a szerződő felek és a kivitelezés helyszínéül szolgáló ingatlan birtokosa jelen lehetnek. A vizsgálat elvégzése érdekében a törvény rögzíti mind a szakértő jogait, mind a szakértői vizsgálat túrésére, illetve elősegítésére vonatkozó kötelezettséget. Ha ezen utóbbinak nem tesznek eleget, ennek tényét a szakértői tanács a jegyzőkönyvben rögzíti és a fél kérelmére kezdeményezi a rendőrség bevonását a szakértői vizsgálat elvégzésének biztosítása érdekében.

A törvény feltétel nélkül biztosítani kívánja a szakértői szerv igénybevételének lehetőségét, ezért kimondja, hogy semmis az olyan szerződési kikötés, amely a TSZSZ eljárását kizárja, korlátozza, vagy az eljárás kezdeményezéséhez negatív jogkövetkezményt fűz.

3. A TSZSZ szakvéleményére alapított, kiemelt jelentőségű per

3.1. A Tszszt. peres eljárást érintő rendelkezései általában és ezek indokai

Bár a TSZSZ felállításának egyik hangsúlyos célja a perelkerülés volt, mégis, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (Pp.) módosítva, hozzákapsoltak egy kiemelt jelentőségű pert. A permegelőző hatást arra alapozta a jogalkotó, hogy a teljesítés ténykérdéseit illető TSZSZ szakvélemény birtokában, jóval nagyobb az esély a felek közötti egyetértés kialakulására, illetve a felek a szakvélemény és jogkövetkezményei ismeretében, per nélkül rendezik a köztük fennálló vitás kérdéseket.¹³ A Tszszt. módosította a

¹² Több esetben a megrendelő a vállalkozó késedelmes teljesítésére hivatkozva tagadja meg a teljesítési igazolás kiadását, vagy a vállalkozói díj kifizetését. A szakvéleménynek nem tárgya – a törvény szerint – ugyanakkor a szerződés időbeli teljesítésének kérdése.

¹³ Ezt a számadatok részben igazolják is: 2013 augusztusa és 2015 februárja között időszakban 162 kérelem érkezett a TSZSZ-hez és alig 47 keresetet indítottak. A perek elkerülésének okai:

- A felek a szakvélemény birtokában megegyeztek.
- Késve adták be a bíróságra a keresetet, és ott így nem TSZSZ szakvéleményére alapított perként kezelték (nem kiemelt eljárásról, hanem általános eljárásról).
- A felek választottbíróhoz fordultak.
- Nem adtak be keresetet.

Pp.-t, külön fejezetbe illesztve azokat a pereket, amelyeket építészeti-műszaki tervezési, illetve kivitelezési szerződés teljesítéséből eredő díjkövetelés érvényesítése iránt indítanak, és amelyekben a felperes az érvényesíteni kívánt jog alapjául a TSZSZ szakvéleményére hivatkozik. A per tehát két konjunktív feltétel megvalósulása esetén tartozik e speciális szabályok alá: 1. díjköveteléssel összefüggő igénynek építészeti-műszaki tervezési, vagy kivitelezési szerződésből kell fakadnia; 2. TSZSZ szakvéleménynek kell rendelkezésre állnia. Ezentúl is, ha a felperes a kiemelt jelentőségű per indításához előírt kötelezettségeket elmulasztja, a pert az általános szabályok alapján kell lefolytatni.

E perek a pertárgy értékétől függetlenül kiemelt jelentőségű pernek minősülnek, mindegy, hogy járásbíró vagy törvényszék előtt kell-e indítani őket. E perekre a kiemelt jelentőségű perek közös rendelkezésein túl – ügy soron kívüli intézése¹⁴, az első tárgyalás mielőbbi kitűzése¹⁵ – további egyedi szabályok vonatkoznak, melyek még inkább előmozdítják e perek gyors befejezését, például a keresetlevél beadási határideje, a hiánypótlás tiltása bizonyos esetekben, stb.

Érdekességként megemlíthjük, hogy a Pp-t 2009-ben módosították már annak érdekében, hogy a vállalkozások egymás közötti pereit gyorsítsák. Szabó Imre professzor erről azt a véleményt fogalmazta meg, hogy „Nem is hiszem, hogy ilyen szabályozás megoldhatná pl. a körbetartozások problematikáját.”¹⁶ A kísérlet, ahogy akkor a professzor fogalmazott, „hamvába holt”, ugyanis a *vállalkozások közötti jogviták gyorsabb elbírálása érdekében a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2009. évi LXVIII. törvényt* még hatályba lépése előtt hatályon kívül helyezték.

A fizetési meghagyásos eljárásról szóló törvényt is módosították 2013-ban, lehetővé téve, hogy egymillió forintot meg nem haladó, kizárólag pénz fizetésére irányuló lejárt követelés érvényesítése esetén választási jog illesse meg a díjkövetelés jogosultját: vagy fizetési meghagyásos eljárást indít, vagy a TSZSZ szakvéleményére alapított, kiemelt jelentőségű pert.¹⁷

3.2. A Pp. vonatkozó rendelkezései

A TSZSZ szakvéleményére alapított per – pertárgy értékétől függetlenül¹⁸ – *kiemelt jelentőségű pernek minősül* a Pp. 386/O. § alapján.¹⁹

A Pp. 386/P. § (1) bekezdése alapján, *a keresetlevelet a szakvélemény kézbesítésétől számított hatvan napon belül be kell nyújtani* a szakvéleménnyel együtt. A TSZSZ által

A megindult perek fele esetében a felek egyezséget kötöttek, illetve kereset-visszavonásra került sor. (Forrás: Csermely Gábor a TSZSZ vezető-helyettesének 2016. februárban Miskolcon, a BOKIK-ban tartott előadása, OBH felmérés alapján.)

¹⁴ Pp. 386/B. § alapján, a kiemelt jelentőségű pereknél az elsőfokú bíróság köteles kérelem hiányában is elrendelni az ügyek soron kívüli intézését.

¹⁵ Pp. 386/C. § (1) bekezdése szerint, a kiemelt jelentőségű perekben a bíróság a keresetlevelet nyomban, de legkésőbb a bírósághoz érkezéstől számított nyolc napon belül megvizsgálja. A bíróság a keresetlevél érkezésétől számított 60 napon belülre köteles a per első tárgyalását kitűzni.

¹⁶ SZABÓ Imre: *Lehet-e perjogi módosításokkal segíteni a vállalkozásokon?* In: A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2011. Újvidék 2012. 170.

¹⁷ A fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény 3. § (2) bek.

¹⁸ E perek a pertárgy értékétől függetlenül kiemelt jelentőségű pernek minősülnek, mindegy, hogy járásbíró vagy törvényszék hatáskörébe tartoznak. A kiemelt jelentőségű perek alkalmazásának egyik feltétele, hogy az ügy törvényszéki hatáskörébe tartozzon, ezen perek esetében tehát, kivételesen ez az előírás nem érvényesül. A jogalkotó nem a pertárgyértékre tekintettel, hanem az adott ügy társadalmi, gazdasági jelentőségére tekintettel minősítette az ilyen jogvitákat kiemelt jelentőségű pernek.

¹⁹ A 2013. évi XXXIV. törvény 2013. szeptember 1-jei hatálybalépéssel iktatta a kiemelt jelentőségű perek közé a TSZSZ szakvéleményére alapított pert.

kibocsátott szakvélemény funkciója, hogy a per megindításakor már rendelkezésre álljon egy olyan szakvélemény, mely a per szempontjából lényeges kérdésben állást foglal. A szakvélemény csatolása, a már hivatkozott funkciója miatt, a kiemelt jelentőségű per megindításának feltétele, e vonatkozásban nincs helye hiánypótlásnak.

A törvény szabályozza a TSZSZ szakvéleményének perbeli felhasználását is. A perben felmerülő szakkérdésben a TSZSZ szakvéleménye ugyanolyan bizonyítási eszköznek minősül, mintha a szakvéleményt a perben kirendelt szakértő terjesztette volna elő²⁰, ezért lehetséges a per során annak kiegészítése, kérdések feltevése, a szakértői tanács elnökének személyes meghallgatása, valamint szükség esetén más szakértő kirendelése.

A Pp. előírja azt is, hogy a perindítás előtt a peren kívül történő megegyezést meg kell kísérelni, akkor is, ha az érintettek nem jogi személy gazdálkodó szervezetek. A peren kívüli elintézés bizonyító nyilatkozatot a keresetlevélhez csatolni kell. Amennyiben a szakvéleményt nem csatolták, a keresetet nem adták be időben, illetve a peren kívüli megegyezést nem kísérelték meg, a pert a Pp. általános szabályai szerint kell lefolytatni.

„A magyarországi cégek elsőprő többsége is a kis- és középvállalkozásokhoz tartozik, csakúgy mint az Európai Unió más tagállamaiban (összességében 99 % kkv.). A követelésük behajtását megkísérlő cégek azonban rendszeresen szembe találják magukat azzal a helyzettel, hogy a jogerős marasztaló ítélettel már nem tudnak mit kezdeni, mert akkorra az adós eltüntette a végrehajtás alá vonható vagyonát. Hazai jogunk szerint az előrelátó hitelező ilyenkor ideiglenes intézkedést vagy biztosítási intézkedést kérhet a bíróságtól.”²¹

A TSZSZ szakvéleményre alapított per mindkét jogintézmény igénybe vételének lehetőségét biztosítja, egyedi szabályok mellett.

A kereseti kérelemben ideiglenes intézkedésként a kérelemben meghatározott követelés teljesítését lehet kérni²², amit a bíróság elrendel²³, ha

- a követelés 400 millió forintot meg nem haladó összegű,
- a TSZSZ szakvéleménye szerint az építészeti-műszaki tervezési, vagy kivitelezési vállalkozói díj teljes bizonyossággal jár,²⁴
- a kérelmező igazolja, hogy az ideiglenes intézkedés hatályvesztése vagy az ideiglenes intézkedést elrendelő végzés hatályon kívül helyezése esetére a követelés összegének visszatérítésére alkalmas biztosítással, vagy hitelintézet vagy pénzügyi vállalkozás által nyújtott garanciával rendelkezik, illetve a követelés összegének megfelelő összeget bírósági letétbe helyezte.

Az alperes az ideiglenes intézkedés alapján, még a perben való jogerős döntést megelőzően, köteles a kereset összegét megfizetni, ami, egyrésztől védelmet jelent az alperes esetleges későbbi fizetésképtelenségével szemben, másrésztől elősegíti a felperes talpon maradását, kárainak csökkentését. Ha a bíróság jogerősen a kérelmező javára ítélt, az ideiglenes intézkedés alapján a kérelmező részére megfizetett összeg nála marad. Ha a bíróság jogerősen a másik fél javára ítélt, az ideiglenes intézkedés alapján a kérelmező részére

megfizetett összeg (részben vagy egészben) a másik félnek visszajár. A kérelmező vagy önkéntesen teljesít vagy ennek hiányában a biztosítás, garancia lép életbe, illetve a letét kiutalására kerül sor.

A biztosítási intézkedésre vonatkozó szabályok módosításával, a Pp. lehetővé teszi, hogy ha a fél ideiglenes intézkedést nem tud kérni, mert az ehhez szükséges biztosíték nem áll rendelkezésére, úgy biztosítási intézkedést kérjen. A biztosítási intézkedés a későbbi eredményes behajtás fedezetének biztosítását szolgálja, foganatosítása a bírósági végrehajtó feladata. A biztosítási intézkedésből befolyt összeg a fél részére nem kerül kiutalásra, azt a végrehajtói letéti számlán kell kezelni, így a szabályozás mindkét fél érdekeit kiegyensúlyozottan védi. Biztosítási intézkedést is csak legfeljebb 400 millió forintot meg nem haladó összegben lehet elrendelni. Ha az elsőfokú bíróság a másik fél javára ítélt, akkor a biztosítási intézkedést a bíróság megszüntetni, a biztosított összeget és vagyontárgyakat fel kell oldani a biztosítási végrehajtás alól.

Az ítéletet fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak kell nyilvánítani a díjkövetelés megfizetésére kötelező – 400 millió forintot meg nem haladó összegű – részében, ha az összeg megfizetését a TSZSZ szakvéleménye is alátámasztja.²⁵ Ezzel a törvény előzetes végrehajthatóságot biztosít arra az esetre, ha a TSZSZ szakvéleményével alátámasztott pénzügyi összeg megfizetésére vonatkozó kereseti kérelemnek az elsőfokú bíróság ítéletében helyt ad. Az eljárás ezen stádiumában a jog és a ténykérdések bizonyítása már olyannyira megalapozottnak tekinthető, hogy indokolt a felperest (többnyire az elvégzett munkájukért díjat nem kapott alvállalkozókat, lásd a 8. számú lábjegyzetet) pénzeszközökhöz juttatni. Az előzetes végrehajthatóság eredményességét a korábban elrendelt biztosítási intézkedéssel elősegíti: a behajtott összegek kifizethetők a kérelmező részére, a biztosítási intézkedéssel már lefoglalt egyéb vagyontárgyakra pedig végrehajtást lehet vezetni. Ha az elsőfokú bíróság döntése válik jogerőssé, a végrehajtás alapján a kérelmező részére megfizetett (behajtott) összeg nála marad. Ha a bíróság jogerősen a kérelmező keresetét (részben vagy egészben) elutasítja, a végrehajtás alapján a részére megfizetett vagy behajtott összeg (részben vagy egészben) a másik félnek visszajár.

Összefoglalva a TSZSZ szakvéleményre alapított kiemelt per jellemzőit:

- a TSZSZ szakvélemény ugyanolyan bizonyítási eszköznek minősül, mintha a szakvéleményt a perben kirendelt szakértő terjesztette volna elő,
- a keresetlevél benyújtása határidőhöz kötött,
- az ügy tárgyalása soron kívül történik, a kitűzés is gyorsított,
- a peren kívüli megegyezés megkísérlése kötelező akkor is, ha a felek nem jogi személy gazdálkodó szervezetek (megrendelő természetes személy, vállalkozó egyéni vállalkozó, egyéni cég, stb.),
- különös szabályok mellett, ideiglenes intézkedés, biztosítási intézkedés kérhető,
- az első fokú bíróság keresetnek helyt adó ítélete előzetesen végrehajtható, a TSZSZ vállalkozói díj jogosságát teljes bizonyossággal megállapító véleménye és 400 millió forint alatti összeg esetében.

4. A Pp. tervezet és a kiemelt jelentőségű perek

A tervezet a hatályos Pp. rendezőelvét fenntartva, a perek egyes csoportjaira különös szabályokat állapít meg, azonban az ún. Különös részben szabályozott perek száma csök-

²⁵Pp. 386/T. §

²⁰ Pp. 386/R. § (1) bek.

²¹ SZABÓ, 2012. 176.

²² 2013. augusztus 28. (TSZSZ-hez beérkezett első kérelem) és 2015. február között indított 47 per során összesen 3 alkalommal kértek ideiglenes intézkedést. Ennek oka elsősorban az, hogy a kérelmező nem tudja az ideiglenes intézkedés feltételeként megszabott biztosítékot, vagy bírósági letétet teljesíteni. (Forrás: Csermely Gábor a TSZSZ vezető-helyettesének 2016. februárban Miskolcon, a BOKIK-ban tartott előadása.)

²³ Pp. 386/Q. §

²⁴ BDT2015. 3357. A Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményét a bíróság az arra alapított ideiglenes intézkedés iránti kérelem elbírálása körében érdemben nem vizsgálhatja. Ha az ideiglenes intézkedés valamennyi speciális jogszabályi feltétele fennáll, azt el kell rendelni, mérlegelésnek helye nincs.

kenni fog a hatályos Pp. Különös részében szabályozott perek számához képest. A Különös részben főként azok a perek kapnak helyet, ahol a speciális pertárgy, annak például társadalmi szempontból kiemelt jelentősége, védendő jogtárgy fontossága ezt szükségessé teszi. *A TSZSZ szakvéleményére alapított, kiemelt jelentőségű pert ugyanakkor nem találjuk már ezek között.* Ennek okát két fő eredőben látjuk:

Egyrésztől, *jelentősen átalakul a perrend szabályozása.* Az indokolás szerint, azt egy magasabb szintű professzionalitás jellemzi majd, így több esetben nincs már szükség arra, hogy bizonyos pereket kiemelt jelentőségű perként kezeljenek. Az egységes perrend emiatt a törvényszékre lett modellezve.

„...polgári perjogi kodifikációt elrendelő 1267/2013. (V. 17.) Korm. határozat szerint az új Pp. kiemelt célja, hogy biztosítsa az új polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (Ptk.-ban) újraszabályozott anyagi jogi normák hatékony érvényesülését, és ennek része a Ptk. társadalmi modellje és a perjogi szabályozás közötti összhang megteremtése.

Az új Ptk. kodifikációs szabályozási modellje a professzionális vagyoni viszonyokra vonatkozó rendelkezéseket tekinti kiindulópontnak, az ettől eltérő viszonyokra vonatkozó szabályokat speciális rendelkezésként fogalmazza meg.

A perrendnek azt az üzenetet kell hordoznia, hogy kiszámítható, világos és tisztességes (hatékony és gyors) jogérvényesítést biztosít a magánjogi jogérvényesítést kereső, felelőséget viselő feleknek, természetes személyeknek és jogi személyeknek egyaránt.

Az egységes perrendet ehhez igazodóan indokolt a professzionális (törvényszéki) szintre modellezni, ...”²⁶

A tervezet a járásbírói hatáskörbe tartozó ügyekben alkalmazható egyszerűbb, engedőbb szabályokat foglalja inkább külön fejezetbe.

A törvényszék lesz az általános hatáskörű elsőfokú bíróság, hatáskörébe tartoznak mindazok a perek, amelyek elbírálását törvény nem utalja a járásbírói hatáskörébe.

A járásbírói hatáskörébe tartoznak azok a vagyoni perek, amelyek tárgyának értéke nem meghatározható vagy a harmincmillió forintot nem haladja meg, a törvény által felsorolt néhány kivétellel. Abban a kérdésben, hogy mely perek sorolandók a „*vagyoni per*” hatálya alá, az értelmező rendelkezések között elhelyezett meghatározás nyújt támpontot. *Vagyoni per az a per, amelyben az érvényesített igény a fél vagyoni jogain alapul vagy értéke pénzösszegben kifejezhető.* A polgári jog a felek személyi állapotát, személyiségi jogait és vagyoni viszonyait szabályozza. A vagyoni jogviszonyok tárgyában indított perek a vagyoni perek, amelyek hatására a felek vagyonában változás következhet be. A tisztán pénzkövetelés iránt indított perek mellett ide tartoznak azok a nem meghatározható pertárgyértékű kötelmi, dologi és öröklési jogi perek is, amelyek a felek vagyoni jogosultságait érintik.

A TSZSZ szakvéleményre alapított perek vagyoni pernek fognak minősülni, és pertárgyértéktől függően – Harmincmillió forint – tartoznak majd járásbírói, vagy törvényszéki hatáskörbe. Ez a hatályos Pp. szerint is így van. A tervezett perszerkezet-átalakítás és egyéb intézkedések valószínűsíthetően gyorsítják majd az eljárásokat, a szakértőkre vonatkozó általános szabályok a TSZSZ szakvélemény kezelésére alkalmasak. Az ideiglenes intézkedés szabályai változnak, helyette, inkább biztosítási intézkedés kérésének lesz helye a TSZSZ szakvéleményre alapított perekben.

²⁶ WOPERA Zsuzsa: Célegyenesben az új polgári perrendtartási kódex előkészítése. In: *Ügyvédkörkép*, 2016. február, 20-23.
<http://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/celegyenesben-az-uj-polgari-perrendtartasi-kodex-elokeszitese> (2016. július 19.)

A TSZSZ szakvéleményre alapított kiemelt jelentőségű perek eltörlésének másik oka az lehet, hogy a TSZSZ által szakértett ügyek mindössze negyede esetében indítottak pert²⁷, ezek fele esetében a felek egyezséget kötöttek, illetve kereset-visszavonásra került sor, 2013. augusztus (TSZSZ-hez beérkezett első kérelem) és 2015. február közötti időszakban mindössze három esetben kértek ideiglenes intézkedést. A számadatok tükrében valóban elgondolkodtató, hogy mennyire indokolt fenntartani a TSZSZ szakvéleményére alapított perek kiemelt jelentőségét, és azok egyéb speciális szabályait. Azt azért meg kell jegyezni, hogy a perek elkerülésének oka önmagában nem csak a TSZSZ szakvélemény, és az amiatt történő egyezségek, hanem közrejátszik annak tudata is, hogy egy esetleges perlés esetén, a perjogi szabályok a szakvéleményt kérőnek kedveznek, különösen, ha a szakvélemény teljes bizonyossággal megállapítja az igény jogosságát.

5. Összegzés

A Pp. tervezet alapján a TSZSZ szakvéleményre alapított perek nem lesznek a továbbiakban kiemelt jelentőségű perek. Ez nem jelenti azt, hogy e pereknek megszűnt volna a társadalmi, vagy gazdasági jelentősége. Sajnos továbbra sem szólhatunk arról, hogy jellemzően az építőiparban kialakult lánc tartozások eltűntek volna, és mára, a szerződést teljesítő vállalkozót, alvállalkozót kifizető megrendelői magatartás, vagy a szerződés szerűen teljesítő, igyekvő, minőségi munkát végző vállalkozó lett az általános.

A perjogi szempontból kiemelt jelentőség megszűntetésének elsődleges oka – véleményünk szerint, hiszen sem a tervezetben, sem annak szakmai indokolásában nem található még halvány utalás sem – a TSZSZ működésének, a magas szintű, felek megegyezését előmozdító szakvéleményeknek és ezzel a jogalkotói célt is megvalósító permeelőző hatásnak, másodsorban a tervezet által professzionálisabb szintre emelt, és több vonatkozásban is megváltozó peres eljárásnak köszönhető.

²⁷ 2013. augusztus 28. (TSZSZ-hez beérkezett első kérelem) és 2015. február között beadott kérelmek (162) viszonylatában kapjuk a 25 %-ot (47 kereset).